

(1) שמות פרק לח

(ח) ויעש את הפיור נחשת ואת כננו נחשת במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד:

(2) תרגום אונקלוס על שמות פרק לח פסוק ח

ועבד ית כיורא דנחשא וית בסיסיה דנחשא במחזית נשיא די אתין לצלאה בתרע משכן זמנא:

(3) רש"י על שמות פרק לח פסוק ח

במראת הצובאת - בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונותלות המראות וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות שם שנא' (שה"ש ח) תחת התפוח עוררתיך

(4) וזהו שנאמר במראות הצובאות ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה ונסתרה ותדע לך שהן מראות ממש שהרי נאמר ונחשת התנופה שבעים ככר וגו' ויעש בה וגו' וכיור וכנו לא הוזכרו שם למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה כך דרש רבי תנחומא וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא והוא תרגום של מראות מירוא"ש בלע"ז.

(5) אבן עזרא על שמות פרק לח פסוק ח

ובי"ת במראות - תחת מ"ם כי נכון הוא בלשון הקדש כמו והנותר בבשר ובלחם. וככה בלשון ישמעאל. וטעם הצובאות. כי משפט כל הנשים להתיפות לראות פניהם בכל בקר במראות נחשת או זכוכית לתקן הפארות שעל ראשיהם. הם הנזכרים בספר ישעיה כי מנהג ישראל היה כמנהג ישמעאל עד היום. והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאות זה העולם ונתנו מראותיהן נדבה כי אין להם צורך עוד להתיפות. רק באות יום יום אל פתח אוהל מועד להתפלל ולשמע דברי המצות. וזהו אשר צבאו פתח אוהל מועד. כי היו רבות.

(6) רמב"ן על שמות פרק לח פסוק ח

... לשון רש"י: והטעם במדרש הזה, שבכל מלאכת המשכן קבלו התכשיטין מן הנשים, כדכתיב (לעיל לה כב) ויבואו האנשים על הנשים, והביאו חח ונזם וטבעת וכומז, והכומז כפי מדרשו (במסכת שבת סד) יותר נמאס, אבל שם נתעברה כל הנדבה, אבל שיעשו כלי מיוחד מן התכשיט העשוי ליצר הרע לא היה משה בוחר בכך עד שנאמר לו כן מפי הגבורה ולא ידעתי איך יתפרש לפי זה אשר צבאו פתח אהל מועד ואולי יאמר שהביאו הנשים הנדבה ההיא אל אהל משה שקראו אהל מועד, והוא עצמו קבל מהן על פי הדבור, כי אהל המשכן לא נעשה עדיין:

(7) ואונקלוס תרגם דאתיאן לצלאה לתרע משכן זמנא, נוטים דבריו לדברי ר"א שאמר שהיו הנשים האלה עובדות ה', וסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, ובאות בכל יום ויום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמע דברי המצות ויתכן עוד שנאמר בדרך הפשט שעשה הכיור וכנו ממראות הנשים אשר באו מהן צבא גדול ונאספו אל פתח אהל מועד לתת מראותיהן בנדבת לבן, והיה נחשת המראות נחשת קלל ממורט ויפה מאד, ועל כן ייחד אותו מתחלה לכלי הזה, והנשים בראותן כן נאספות ובאות צבאות לתת כולן מראותיהן להעשות בהן כל הכיור וכנו וגם נכון הוא שיתכוננו בכך מתחלה מפני ענין הסוטה, והן קבלו כן עליהם בשמחה והתנדבו לתת בו כל מראותיהן:

(8) ספורנו על שמות פרק לח פסוק ח

במראות הצובאות. שלא היה בכלל נחשת התנופה, כמו שמבואר בפרשת פקודי, באמרו ויעש בה וגו' ולא הזכיר כיור וכנו בכלל הנעשים ממנה: אשר צבאו פתח אהל מועד. לשמוע דברי אלהים חיים, כאמרו והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד. ואותן הנשים מאסו עניני תכשיטיהן, והקדישו מראותיהן להורות שאינן צריכות עוד להן:

(9) כלי יקר על שמות פרק לח פסוק ח

ויעש את הכיור נחושת ואת כנו נחושת במראות הצובאות. פירש"י שהכיור נעשה מן מראות הנשים כו', ויש ב' טעמים בדבר למה נעשה הכיור מן מראות של הנשים טעם אחד הוא, לפי שמן הכיור היו משקין הסוטות על כן היו הנשים מסייעים בעשיית הכיור להודיע כי המה בחזקת כשרות ורוצים בבדיקת הכיור אחר שיודעים בעצמם כי צנועות המה, ונתנו דווקא נחושת לפי שנאמר (ירמיה ג ג) ומצה אשה זונה היה לך. וכתוב (ישעיה מה ד) ומצחך נחושה. וידוע שאין קטיגור נעשה סניגור לכך נתנו נחושת כי בזה הורו שלא היתה מצחם נחושה. טעם ב' הוא, שהמראות הם כמים של כיור המראים פנים לפנים כמו כן המראות מראים פנים לפנים כי כמו שהמראות מגידין לה אם היא יפת תואר או כעורה כך מי הכיור מגידין ומפרסמים אם זנתה או לא ואם היא כשירה במעשיה:

10) ונראה שנקט הצובאות כי הנשים העמידו צבאות רבות במצרים, והיו אומרים כסבורים שלא שלטו בהם המצרים שהרי בעליהן היו מעונים בעבודת פרך הממעטת הפרייה ורבייה ובודאי מן המצרים נתעברו, על כן רצו לגלות צדקתן, כי בעבור שהעמידו צבאות רבות על כן הוצרכו לגלות טהרתם והביאו אותן מראות שעל ידיהם העמידו אותן הצבאות כדי לעשות מהם הכיור, כאילו אמרו הביטו וראו ובחננונו בזאת אם העמדנו אותן צבאות בטהרה או לא כי הכיור נעשה לבודקן כסוטות.

11) ואמר אשר צבאו פתח אהל מועד. ועדיין האהל מועד לא נעשה ע"כ פירשו שזה אהל מועד של משה עיין בראב"ע, וכן ברבינו בחיי. ולי נראה שמדבר הכל בצניעות הנשים כמ"ש (בראשית יח ח) הנה באהל. פירש"י צנועה היא, כך אותן צבאות שהעמידו צבאו פתח אהל מועד רצה לומר באהל שלהם ומה שנקט פתח לפי שנאמר בזונה ותשב בפתח עינים (שם לח יד) על כן אמר בצניעות פתח אהל. ונקט מועד כי שם נועדו יחדיו עם בעליהן אשר היו כל היום בשדות כי לשון מועד הוא, הבאים ממקום אחר להתוועד במקום זה:

12) משך חכמה על שמות פרק לח פסוק ח

(ח) ויעש את הכיור נחושת כו' במראות הצובאות כו' - הנה בצוי כתיב ועשית כיור נחושת לרחצה ונתת שמה מים (לעיל ל, יח) ובעשיה לא כתוב לרחצה, רק להלן בפקודי ויתן בו מים לרחצה, (מ, ל) זה מורה שכוון למדרש תנחומא (פקודי ט) הובא ברש"י שלא רצה משה לעשות ממראות הנשים ואמר לו השי"ת שיעשה מהן שדבר זה הביא שיפרו וירבו ב"י והיו גן נעול לבעליהן, ולכן מזה הכיור ישתו הסוטות ונקתה ונזרעה זרע, א"כ גילה לו שמהמים ישתו הסוטות ולא יהיו לרחצה לבד אך גם לשתייה, ולכן לא כתיב כאן לרחצה ודו"ק.